



### IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM BUDAPEST, IX. KERÜLET, ÜLLŐI ÚT 33-37.

Helyszínrajz m1:500

#### ÉPÍTÉSZETI MŰLEIRÁS,

mely két párhuzamos szálon keresztül próbál közelíteni az Iparművészeti Múzeum épületének rekonstrukciójához és megújításához. Egyfelől történelvi vonatkozásokat, értelmezéseket és személyes megfigyeléseket követve, másfelől ezekhez rendelt koncepcionális építészeti alapötleteket, gyakorlati megoldásokkal való.



A platán az ókori görög hihető egyik szent növénye volt.

#### „Mindenek előtt:

„Magyarra szorult, miért is tartottunk meg egy (a szabályozási tervben meg sem említi) természetes méretű fát az Iparművészeti Múzeum udvarán és miért nehezteltük ezzel saját dolgunkat. Nem csupán érzelmi oka van ennek, bár tagadhatatlan, hogy egy több évtizedes élőlény elpusztítása etikai kérdés manapság. Ha ennél tovább megnézzük és ismereteinkből felidőzzük Karasz legendáját vagy a polihisztor Leonardo életművét, láthatjuk, hogy az emberi elme vágyainak megvalósításához gyakran természeti analógiák mentén közelít. A polihisztorok kora elmúlt, de a természet minták iránti érdeklődés a gondolkodás, ezen belül a design állandó kísérője. Úgy tűnik, ma ezt a szemléletet leglátványosabban a biológia és a technika tudományainak együttműködésén alapuló bionika képviseli. A mórmiók és az élettani logikák összekapcsolását egyre löbös soha nem látott eredményeket remélnek. A vírározások alapja az a megfigyelés, hogy számos problémára az élő természet által kitalált megoldások a legjobbak. Az említett tudományterületek mellett az együttműködés elmaradhatatlan szereplője a művészet, benne az építészet és a formatervezés. „Műndezek alapján úgy gondoljuk, hogy tervünkben az említett platánra, mint a természet szimbólumát közelítő kapcsolatot a pályázat gondolatához. Helyénél, méreténél fogva természetesen elem is, ami szándékaink szerint szervező egységbe rendezzi a Lechneri hármast (ezáltal a múzeumot) és az új építészeti nyitott oktatási tereket.

A kristálypalota (London, 1851) építése során is fontos volt egy öreg fa megtartása, ami később majd' minden ábrázolásban felbukkan.



„Az első ipari forradalom angliában a 19. század közepére komplex társadalmi, gazdasági, technológiai átalakuláshoz vezetett. Az új eredményeket felvonultató 1851-es londoni világkiállítás számos hányterület is felszínre hozott. A termelési folyamatok egységeitől a gyártástól a gyártásig és a felhasználókig, az egységesség elvével ellátott egymástól a gyártástól a felhasználókig.

„Az Iparművészeti múzeumok (London, Bécs, Budapest) küldetése éppen az volt, hogy kapcsolatot teremtsenek a termelő, a termék és a fogyasztó hármassága között. Ehhez ezeket mintát mutattak az ipar, a kézművesség és a művészet közötti kapcsolati lehetőségeire, másrészt az eredményt közvetítették a felhasználók széles köre felé, azok jobb életminőség érdekében. „Ilyen értelemben a 'múzeum' elnevezés itt kissé pontatlan. Hisz ezen intézmények működésének legfőbb jellegzetessége nem is a gyűjtes, rendszerezés és megőrzés volt, sokkal inkább a nyitottság és kommunikáció.

„Mintegy hat évtizeddel követően a második ipari forradalomnak nevezett időszak egyrészt túllépett angliá határain, másrészt - főként az olaj felhasználása révén - a vegyészet, a kódexelés, az élelmiszeripar, a ruházati és más szolgáltatások (vagyis az élet majd' minden) területére kiterjedt. „Ebben az időszakban kapott önálló épület Budapesten a már régóta működő Iparművészeti Múzeum. Lechner Odón és Partos Gyula egyéni hangvételű, saját identitással kereső építészeti alkotása önmagában is képes reprezentálni az ipar, a kézművesség és a művészet kapcsolatát.

A biológia és a technika (természet és tudomány) együttműködése épül a jelenkor legújabb tudományos irányzata, a bionika.



„A 20. századi jellemzően a haditechnika és a hadipar uralta, az elektromosság és az információs technológiák civil szférában történő elterjedése globális jelenséggé tette a természetes-kommunikáció-fogyasztás folyamatát.

„A mindennapi élet részévé váló, azt látványosan megkönnyítő high-tech elterjedése vitathatatlan pozitívum mellett (éppen úgy, mint az 1851-es londoni világkiállítás) számos új problémát felvetett. A folyamat azonban mintha megfordulni látszana: a 'design' rugalmas és változatos alkalmazása révén az ipar termékeivel a minden korábbinál nagyobb tömegesség ellenére képes az egységesség illúzióját keltetni a felhasználók számára az információsforrás lehetőségével mélyebben kibővíthető, ezzel egyidőben a tájékozódás, az információ tudásának alakítása megnehezült. A programunkban is hangsúlyos szerepet játszó design gyűjtőműveken ezen ellentmondás feloldása szempontjából kiemelten fontosnak tartjuk. „Mindközben a high-tech hegemóniája megfontolást kíván, ami olyan új fogalmak megjelenése mutat, mint a 'low-tech' vagy a helyi tudás felértékelődése. „Különleges érték, hogy területi jellegű és innovatív megoldásai révén az Iparművészeti Múzeum épülete egyszerre magán hordozza az egységes tudományosság (az aula mórmiók logikával szerkesztett acél-ugy kapulóját), a helyi sajátosságok (Zsolnai kerámia, ornamentika) és a művészi kreativitás jegyét.

„A 21. század kezdeli 'forradalma' látható az egyes tudományok és iparágak szeparált körén. A bevezetésben már említett, a mórmiók és élettani tudományok együttműködéséből születő bionika (ami sokakat soha nem tapasztalt új életminőséghez vezetett) jelzik, hogy talán nem vagyunk messze egy új szintézis pillanatától.

„Kérdésként merülhet fel, hogy az olyan intézmények, mint amilyen az Iparművészeti Múzeum is, ma milyen módon járulhatnak hozzá a remélt szintézis előéréséhez? Úgy tűnik, mintha éppen úgy, mint működésük bő másfél évszázada alatt voltak: nyitottsággal, közvetítéssel, kapcsoláspépítéssel, mindkét megújuló technikákkal. Ezen cél eléréséhez csak a jelenkor lehetőségeit kihasználó kommunikációs felületek, installációk és szisztematikusan alakított építészeti terek együttese lehet alkalmas. Pályázati tervünkben a meglévő és új részek összhangján alapuló pedagógiai környezet létrehozására törekedünk, amelyben minden egyes elem az adott múzeumpedagógiai céllal szolgálja.

„Egy múzeum a tárgyak, ismeretek gyűjtésének, rendszerezésének és megőrzésének helye, ilyen értelemben szigorúan zárt: ezért párhuzamosan a rendszerezett anyagok, információk széleskörű bemutatásának, közvetítésének helye is, ebben az értelemben nyitott. „Az ellentét feloldását a klasszikus értelemben vett múzeumi kiállítások és a nyitott rendezvényterek szisztematikusan elválasztása jelenti.

„Az eredeti tervhasználat megőrzése. „Isminté, hogy a múzeum épülete, annak minden részlete önmagában is 'kiállítási tárgy', eredeti formájában, működési logikájában megtartandó. A ráakodott zavaró rétegek eltávolítása, a megtartott részek rekonstrukciója, a mai követelmények szerinti legkiszűresebb átalakítások, kiegészítések elvlegesen szükségesek. „A múzeumi kiállítások és a múzeumi igazgatás, gyűjtes, restaurálás, tárolás terei teljes egészében kitöltik az eredeti épület oldalzáróját. „Külön említést kíván a 'Lechneri tórsor', a főbőjárati - előcsarnok - aula reprezentatív hármast egysége, amely mentes a klasszikus múzeumi funkcióktól és amely átvett a múzeum nyitott rendezvényterébe.

„Új terekkel való bővítés. „Mag a régi épület közelében maradvia, auala tetőszíntjének beépítése révén új bővítmény keletkezik a design-kiállítás számára, alagsorban pedig - a földfelettes eltávolítása révén - az időszerű kiállítás kaphat helyet. „Konceptciónk talán leglátványosabb új téri szervező eleme a már említett platánra körüli kialakuló városias 'piac-ter', amely közvetlen fizikai és szellemi kapcsolatban áll a múzeumon átvezető 'Lechneri tórsor' három elemével, az új bőjárati előcsarnokával továbbá a múzeum kiállítóterével. Ez a nyílt zöld lombokkal árnyékolt multifunkcionális téri dőlő ránkba vizuálisan nyitott, ezáltal télen benapozottá teszi az amúgy szűkös udvart, helyet adhat vásároknak, termékbemutatóknak, rendezvényeknek, nyári koncerteknek eseményeknek, valamint (a használat időbeli sajátosságait kiegészítve, egyidőben nem feltétlenül) a személyes járműveknek. „A piacteren álló kermény megartjuk és kis atalkalással szellőzőnyitott a nyári helyi klimatikus viszonyok javítására használjuk. „Az új épületrésze az eredeti iskola mai megfelelője kíván lenni. Nyitott ház, az információs, a tudás, az Iparművészeti tárgykörével és nem utolsósorban az egymással való találkozás helye. Itt kap helyet egy új, nagyobb látogatói létszámra méretezett előcsarnok és kiszolgáló terei, az étterem, a konferenciaterem és a múzeumpedagógiai helyiségek. A felső szinteken az adattare és a környéti helyszínekkel, legfeljebb egy tagas és világos olvasóteremmel. Az új épület önálló megközelítéssel, a múzeumot szeparáltan működésben használható.

#### „Az aulater 'becsomagolása'.

„Az épület leglátványosabb tere, az üvegteret tetővel fedett auala ma is rendezvényterként szolgál. A műszaki elégtelenségek miatt használhatósága korlátozott: világítás, szellőztetés, hővédelem nem felel meg a használat, üzemeltetési követelményeknek. „Több egymást erősítő szempont, mérlegelés után úgy döntöttünk, hogy az auala feletti (eredetileg járható) terezt egy könnyűszerkezetes tetővel beépítjük. A technikai elemek között kezdett megfoglalkozni a hővédelem, a vízvezetés, szabályozható tetőzi a fényviszonyokat. Az északra nyitott bevilágítószekerek egyenesen szűrt fényt juttatnak a belső térbe, közvetve az auala terebe, a függőleges üvegfalakat egyszerűen szellőztethetők. A shed-tető 45 fokos dőlésszögű dőlő felületen nagy mennyiségű (mintegy 1500 m<sup>2</sup>) napfényt helyezhető el, ami számottevő mennyiségű tiszta energiát termel (további 300 m<sup>2</sup> napfényt elnyelnek az új ház tetőfelületén). „Az auala függőleges szabad homlokzati felületét árnyékoló és akusztikai 'függönyvel' borítjuk. A meglévő homlokzati sík és a függő szerkezet sívjai közötti tér alkalmas gépészeti installációk elhelyezésére. A dőlő oldalon ez a 'tész' felszűrtedő és helyet ad a múzeum látogatói útvonalának két oldalzáróját közötti átvezetésre. „A technikai terv megépítése egy új, jól használható tereket jelöl ki a design-kiállítás számára, ami átvett egy következő szempont/lehetőség körébe.

#### „Mi is a 'díszaján'?

„Konceptciónk lényeges tartalmi eleme az eredeti üvegteret a ráépítés tereiből való feltárása. Lechner építészeti kiváltsága nem feltétlenül a látványosan megjelenő díszítésében jelenik meg legmarkánsabban. Ennél mélyebb és lényegesebb az a kortárs gondolkodás, újító, uttoró szerepvállalás, ami generációk számára követhető minta lehet. Az acél-szerkezet tiszta mérnöki logikája, igényes és praktikus szerkesztése, következetes megformálása önmagában reprezentálja a design lényegét. Ezt a szerkezetet, mint egy számunkra is példatárként felfogás következményét kiállítási tárgyként kezeljük és új nézőpontot mutatjuk meg.

#### „A fehér porcelán.

„Az új épületrészek homlokzati felületeire és az auala beburkolására olyan anyagot kerestünk, ami egyszerűen rokonítható a múzeum kerámia és porgránit burkolatával, díszítésmintáival. Másrészt attól a kortárs törekvésüket mutathatja el is. A megoldást a fehér porcelánban találtuk meg. A fehér szín a tisztságot, felszabadultságot, nyitottságot éreztet ki, amely tulajdonságai pedig a megbízhatóság és az elegancia hatását mûlja. A homlokzati porcelán elemeket ma is a Zsolnai-gyár készíthetné... „A homlokzati műszaki konstrukciója a portmégfogatos kerámia-bevonatos üveghomlokzati logikáját követi, azzal a különbséggel, hogy kerámia helyett előre gyártott porcelánlapokká vannak az üvegre építve. A szisztematikusan felrakott porcelánlapok sűrűségének változtatásával a felület transzparenciája változtatható: tompor fal előtt átlátszóan, ablak előtt részben átlátszó.

A tervezett porcelán homlokzati elemek (pixelek) rajzolata sok-sok egyedi üjlyemzomat vagy annak grafikai ábrása.



„Ornamentika, mint a kontextusteremtés eszköze.

„Alapvető kérdésként merül fel, miként lehet, lehet-e egyáltalán a modern építészet gondolatokéban élve meghonosulni nélkül illészkedni Lechner szecessziójához, annak magyar motívumokkal építészeti ornamentikájához? Annak ellenére, hogy az avantgárd törekvések merőven elhatárolódtak az ornamentika használatától, mindig voltak és ma is vannak építések, akik úgy gondolják, hogy annak elhagyásával az építészet, ezáltal a kultúra szegényebb lett. Az ornamentika kontextusteremtő képességének felismerése kísérletekhez, új technikák kidolgozásához, jelentéstartalmak és formák megtalálásához vezetett. „Az Iparművészeti Múzeum épületéhez való szellemi közelítés egyik eszköze épp az ornamentális díszítés felvállalása lehet. A Lechneri formakincs újraértelmezése hatásváló próbálkozásnak tűnik, ezért új megközelítést választottunk. A díszítés téri vagy technikai kötöttséget kerültk, mert úgy véljük, hogy az új homlokzati felületek tematizálása önmagában elegendő lehet céljaink eléréséhez. Ehhez kerestünk olyan emblemikus fogalmakat, képeket, amelyek építészeti alapvetésünkkel összhangba hozhatók.

„Saját programunk szerint az ornamentika technikai értelemben alkalmas kell legyen a felületi végtelenség, folytonosság, nyitottság kifejezésére. Ez szisztematikusan egymáshoz kapcsolódó elemek összerakása révén jöhet létre, akár egy textíli-minta, vagy pixelek hálózata. Ezzel a geometriai szigorúsággal szemben az egyes lapok rajzolata organikus (biológiai) analógiákat követ (ezt tette a szecesszió is). A kiválasztott minta az emberi üjlyemzomat, annak egy felhagyott részlete. Ez a minta itt és most feltehetően bennünk a manuális, az egységesség, a megismerhetetlenség fogalmait, ami gondolatilag könnyen társítható az Iparművészeti aktuális kérdésével.

#### „A múzeum használati módjai

„Alapvetően két, egymással együttműködő, de mégis tisztán elválasztott funkciócsoportot kaptunk helyet a programban. Az egyik a klasszikus értelemben vett múzeum, a másik a szabadon látogatható, eleven piac, fórum és rendezvényterület együttese. „A múzeumi gyűjtes és archívális, a kiállítás igen fontos alapvető funkció, melyben a megszerzett tudás kicsit független a hétköznapoktól. Nem feltétlenül kell azonban, hogy a múzeum közönséget kizárólag intellektuális befogadók jelentik, hogy a kiállításokat, rendezvényeket csupa elmélyülten érdeklődő és gondolkodó ember látogassa. Ezért olyan tereket, helyeket is terveztünk, amelyek lehetőséget nyújtanak a felszabadult jelenlétre, pihenésre, kikapcsolódásra. Az étterem, a piac-ter és kert, a változatos programokra használható auala mind ezt a célt szolgálják. „Rugalmas és gyors működést feltételező a történelmi stílusok és karakteres gyűjtemények bemutatása mellett kiemelt szerepet szánunk az aktuálisok, újdonságok közönség elé tárásának, a jelen történéseinek. Ebben az összefüggésben nem az egységesség értékeinek felmutatása a cél, hanem (akár másolatok felhasználásával) a pedagógiai-didaktikai szándék érvényre juttatása, a hétköznapok életminőségének javítása érdekében. Az Iparművészeti Múzeum (éppoly mint modellintézmény, a V&A) nem a 'magasművészet' gyűjtes- és bemutatóhelye. Pragmatikus működését múzeumpedagógiai terek, közéleti alakító példatárak, rendezvények segítik. A tervezett épület ehhez kíván megfelelő építészeti viszonyokat teremteni. „Az időszerű kiállítások átmenetileg kaphatnak a múzeum és a bemutatottak világa között.

#### „Bőjáratiok, megközelítés.

„A tervezett épület együttesének elbőjárata van. Mindhárom eredeti bejárat megmarad és önálló rendelkezéssel működik tovább. A reprezentatív főbejárat a vendégek számára nyitott, a Kinizsi utcán (egykori iskola) bejárati az igazgatói terebe vezet, a Högyes utcai kapu a restaurátorok személyzeti bejárata. Új személybejáratot alakítottunk ki a Högyes Endre utca felől, melyen a közösségi ház és a piac-ter érhető el. Közvetlenül mellette kaptunk helyet az új gazdasági portát, a mútárgyszállítást zárt tereket. „Helyszínrajzi értelemben a lehetőségek erősen korlátozottak. Azzal számolunk, hogy a megközelítés irányja jellemzően az Üllői út-Ferencvárosi út irányból történik, ezért az Angyal István tereit a meglévő fa megtartása mellett virágos, zöld növénydombbal egészítjük ki. Megkülönböztetett burkolattal látjuk el a múzeum előtti járdát és a Högyes utcat, melyet fasítrunk. Utóbbi gyalogos övezetként kezeljük, a vegyes forgalom fenntartása mellett.

#### „Akadálymentesítés

„Az átvezetést követően a régi és az új épület egyaránt teljeskörűen akadálymentesített.

#### „Parkolás

„Nem terveztünk mélygarast, mert megközelítés szerint a ráfordítási költségek és a környezeti hatások nem állnak arányban a várható használati értékkel. A dolgozó gépjárművek elhelyezését fészen, a piac-teren biztosítjuk. Lefelteleve, hogy a tér egyéb használati módjai az egyidőben figyelembevétele mellett lehetségesek. A mintegy 1000 m<sup>2</sup>-es felületen 30 kerékpár és negyven személygépkocsi elhelyezhető.

#### „Műtárgyvédelem és annak technikai elemei

„A biztonságos műtárgyszállítás feltételeit zárt rakodótér, megfelelő méretű teherfelvonó és akadálymentes belső útvonalak biztosítják. „A kiállítások klimatikus követelményeit (levegőtisztaság, páratartalom és hőmérséklet szabályozás) ahol lehet természetes építészeti eszközökkel (tájak, árnyékok), ahol szükséges gépészeti eszközökkel teljesítjük. A kiállítások és műtárgyterületek jellemzően sötétített terek, mesterséges, szabályozható (led) világítással. „Az épület energiaellátásában nagy szerepet szánunk a tiszta források (napenergia, földhő) felhasználásának.

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM  
REKONSTRUKCIÓJA  
2012

ORÁSZÁGOS TERVEZÉSI PÁLYIZAT  
2012. június

01 Helyszínrajz, m1:500